

VERKIEZINGSKONGRES

VAN

DE

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

"VREDE DOOR GERECHTIGHEID"

Rede uitgesproken door

Drs. M.J. Tas.

9 mei 1981

Beste mensen,

Vandaag willen we proberen elkaar de spiegel voor te houden. We zullen er met elkaar achter moeten komen of er onder de huidige omstandigheden, nog sprake is van een hoopvolle samenleving. Wat zal er moeten veranderen om de wereld leefbaar te houden, niet alleen voor onszelf maar vooral voor de generaties die na ons komen. Niet alleen in Nederland maar wereldwijd.

De inrichting van onze samenleving en de leefbaarheid daarvan is niet de uitkomst van onkontroleerbare wetmatigheden, maar is gewoon een produkt van ons eigen handelen. We zullen ons dat goed bewust moeten zijn. Zeker nu we in een tijd verkeren dat mensen binnenkort een politieke keuze gaan maken, die alle konsekwenties heeft voor de komende jaren. Je stem uitbrengen is meer dan alleen traditioneel je politieke geloof belijden.

Tenminste dat hoop ik. Want meer dan ooit in de afgelopen tientallen jaren zal het van wezenlijk belang zijn, dat mensen een bewuste keuze maken. Het politieke gebeuren van de afgelopen vier jaar heeft niet veel meer gedaan dan bij het oplossen van problemen zich vooral te beperken tot het "haalbare" (dat "haalbare" werd overigens niet bepaald door datgene wat in de samenleving leefde, maar werd ingegeven door vaak misplaatste gevoelens van politiek overleven).

Het leidde er in ieder geval toe dat het kabinet niet struikelde over kernenergie, over lange afstands-raketten, of over Zuid-Afrika, want in een tijd van sociaal-economische problemen vond men dat men zich dat niet kon permitteren. Wat is het gevolg geweest van e.e.a.: De produktie van kernenergie gaat door, de kernbewapening blijft zijn eigen gruwelijke leven leiden, voor racisme wenst men geen verantwoordelijkheid te dragen, want de andere landen doen niets. En uiteindelijk blijven de sociaal-economische problemen ook onopgelost. Honderdduizenden werklozen. En het meest treurige van alles vind ik dan dat de regeringspartijen met de verkiezingen in zicht ineens de oplossing te pakken hebben en met honderdduizenden banen afkomen. Op deze manier wordt politiek ongeloofwaardig en vies. Het leidt bij kiezers tot wantrouwen en tot moedeloosheid.

Politiek van het haalbare is bijvoorbeeld veroordeeld tot onsamenhangend beleid. Wat er dan gebeurt is, dat alle partijen elkaar de verantwoordelijkheidsbal toespelen en niemand zich voor het geheel verantwoordelijk voelt. Werkgevers zeggen de kollektieve lasten moeten omlaag, de werknemers vinden dat er meer werkgelegenheid geschapen moet worden en de overheid verkondigt als hoogste wijsheid dat mensen niet bereid zijn in

te leveren en dat het einde van de nivellering bereikt is. Het is het bank roet van dit kabinet dat het een beleid voert dat de samenhang in de voorliggende problematiek niet onderkent. Het gevaar van zo'n beleid is, dat het aanleiding gaat geven tot verloedering en verkettering, zonder dat wezenlijke oplossingen worden aangedragen.

HET PROBLEEM

Wij vinden als EVP dat er een bepaalde samenhang is in de problemen waarvoor we staan. Het is goed dat voor alle duidelijkheid nog eens aan te geven. Het is niet voor niets dat het begrip "ekonomie van het genoeg" zo'n centrale plaats inneemt in ons programma. Wij hebben grote moeite met de ekonomie van de groei. Het groei-denken heeft geleid tot een oorzaak en gevolgketen, die gevoed door allerlei technische en ekonomische gewoontewijsheden haast niet meer te doorbreken is. Om een aantal dingen te noemen: Het heeft geleid tot grootschaligheid en daarvoor werd een technologie gebruikt die geen rekening hield met mensen de natuur en het milieu. Het heeft geleid tot een geweldige werkloosheid. Het legt een geweldig beslag op energie en grondstoffen. Het heeft geleid tot onverantwoorde mondiale inkomensverschillen. En alsof het allemaal nog niet erg genoeg is, hebben we een gigantische en demonische wapen-industrie opgebouwd met onze westerse vrienden. Die houden we ook gaande om als het moet dat groeisysteem te verdedigen. We noemen het dan opeens het verdedigen van onze "geestelijke " waarden.

Wie dat groeisysteem aanvalt is verdacht, of denkt op z'n minst ongenueanceerd. Men wordt verweten dat er geen alternatief is voor onze goedkope massaproductie. Hoewel, goedkoop? Ik denk dat we verkeerd gecalculeerd hebben. We zullen toch op z'n minst bij de kostprijs moeten optellen:

- * de verwerking van de gifbelten
- * de niet meer te herstellen schade aan het milieu
- * de uitkeringen aan al diegenen die het arbeidsproces uitgewipt zijn
- * de kosten van bewapening
- * de niet te schatten kosten van honger, armoede en uitzichtloosheid in de derde wereldlanden.

We komen er dus niet met het simplisme: "De lonen moeten omlaag, daardoor meer export en op die manier geraken we uit de ekonomische impasse". Met dat simplisme raken we steeds verder van huis. Het blokkeert uiteindelijk het overleven met elkaar op termijn.

Als je dan zegt dat je je door het evangelie geïnspireerd weet, dan ont-kom je er niet aan verzoening in praktijk te brengen, konkreet te maken,

want het gaat er toch om dat de ander tot zijn recht komt. Daar doe je dan politieke keuzes voor. Daar ligt onze geloofwaardigheid en daar ligt ook onze bestaansgrond.

Ik wordt boos als politieke partijen het begrip economie van het genoeg van stal halen, als politieke aandachtstrekker en het vervolgens gebruiken om duidelijk te maken dat de minima omlaag moeten. Ik word boos als CDA-forum-leden zeggen: Wij staan net als de EVP voor de economie van het genoeg. Wij willen als CDA dat ook, maar de mensen zijn niet bereid om in te leveren. Afgezien van het feit dat ik het onverantwoord vind om met "de economie van het genoeg" te proberen politiek te scoren, vind ik de opstelling diep treurig. Immers, je zet de zaak toch op z'n kop als je de programmatische verantwoordelijkheid voor je programma van je afschuift door met een moedeloos gebaar te verwijzen naar je kiezers, die bij voorbaat veroordeeld zijn tot slaafse materialisten.

Nee, als je werkelijk gegrepen bent door de enorme problemen waarvoor we staan en je wilt als politieke partij daarop scherp inspelen, ga daar dan voor staan. De verkiezingsuitslag zal wel duidelijk maken of de kiezers je visie willen volgen. Je bij voorbaat verschuilen achter de geringe veranderingsbereidheid bij je kiezers is onbehoorlijk en leidt tot maatschappelijke verloedering.

EKONOMISCH MORAAL

Een politiek van het haalbare is bovendien de versterking van een moraal, die zich niet verdraagt met de economie van het genoeg. Het is een moraal die in sterke mate uitgaat van persoonlijke belangen en groepsbelangen. Het is bovendien een moraal die zich beperkt tot bepaalde delen van het leven

De normen van het zondags geloof staan te haaks op de normen die men van maandag t/m zaterdag hanteert.

Het is uiteindelijk een moraal, die alles geoorloofd en nuttig acht, als het maar in dienst staat voor het verkrijgen van materiele goederen (Van Zuthem). Op die manier zijn we in het circus van de groei-economie het overzicht kwijtgeraakt. Hebben we de betrokkenheid verloren. Kopers en verkopers van produkten hullen zich in de anonimiteit. Niemand is uiteindelijk verantwoordelijk voor de gevolgen van het economisch groei-systeem. Maar ... met die moraal kom^{ic} in het EVP-programma niet uit. Ik ben blij dat mensen zich dat bewust zijn, en steeds meer mensen zich dat bewust worden. Want het EVP-programma staat o.a. voor:

- * verbetering economische groei ontwikkelingslanden
- * het beleid zal met name gericht moeten zijn op wapenvermindering, te

beginnen met de massavernietigingswapens en in ieder geval de defensie op de nullijn

- * een eerlijk verdeelde matiging van 4% om bij structurele werkloosheid en teruglopende groei sociale zekerheid en werkgelegenheid te kunnen behouden

- * terug dringen van het totale energie gebruik en een volstrekte afwijzing van kernenergie.

Wij willen een begin maken met het oplossen van de geweldige problemen.

Het is onverantwoord, die zomaar naar onze kinderen door te schuiven.

Immers het gaat om de kwaliteit van ons samenleven en van het wereldwijd overleven met elkaar. En als de NAVO deze week in alle schijnheiligheid

de ongebonden landen prijst voor hun ongebondenheid en terzelfder tijd

aanstelt, maakt, over te gaan tot plaatsing van lange afstands-raketten

in Europa, dan zal men in NAVO-kringen er goed rekening mee moeten gaan

houden dat in Europa ook ongebonden landen kunnen gaan ontstaan. In onze

visie zal Nederland daarbij een van de eersten zijn.

Men moet daarom zijn vertrouwen niet alleen stellen in politici die zelf

bij voorbaat definieren wat haalbaar is. Politici zullen datgene moeten

uitvoeren waarvoor ze het vertrouwen gekregen hebben. Zeker als dat

gaat om herverdeling van inkomen en arbeid over afbouw van wapenning en

een verantwoord energie-gebruik.

Het zal mensen duidelijk moeten worden, dat zij zelf bewuste keuzen kunnen

maken. Want inkomens-matiging, herverdeling van arbeid, een verantwoord-

grondstoffen en energie-verbruik, het richting geven aan investeringen

die uiteindelijk leiden tot afbouw van de wapeningsindustrie en tot om-

bouw van een mens- en milieu vriendelijke produktie, zijn niet alleen

afhankelijk van de beslissingen van een of ander anoniem top-management,

maar hebben in eerste instantie te maken met keuzen van mensen zelf.

DEMOKRATISERING/VERGROTING BETROKKENHEID

Daarom wordt in ons programma ook een sterke nadruk gelegd op overleg-

vormen tussen werkgevers/nemers en overheid, op verschillende nivo's.

Overleg dat de laatste jaren de mist in is gegaan, omdat niet voldoende

aan elkaar duidelijk gemaakt is, wat de samenhang in problemen is.

Het beperkte zich tot marginaal geëmmer over procenten zonder dat men

fundamenteel zaken aangepakt heeft. Ik ben ervan overtuigd, dat als een

overheid in staat is haar burgers duidelijk te maken welke problemen

er tegelijkertijd spelen en bovendien aangeeft hoe keuzen gemaakt kunnen

worden, in belangrijke mate steun voor haar beleid zal vinden.

Daarom zijn we er sterk voorstander van dat er na de verkiezingen zo snel mogelijk een totaal-plan komt. Een afspraak tussen werknemers, werkgevers en overheid op centraal nivo, om de verdeling van lasten en de bestedingsrichting van de door ons voorgestelde matiging van 4%, in goed en verantwoord overleg met elkaar te bepalen.

Ook op bedrijfstaknivo ^{zal} een gestructureerde overlegsituatie gekreeerd moeten worden, die er toe leidt dat er inzicht ontstaat over: vestiging/sluiting ondernemingen, de richting van de investeringen, verloop van werkgelegenheid, de ontwikkeling van de markt en de technologieën. Het zal ook inzicht moeten opleveren over de aanslag die de bedrijfstak pleegt op energie en het milieu en het bepalen van alternatieven daarvoor. Een en ander zal overigens wel een wettelijke onderbouwing moeten krijgen.

En tenslotte, en bepaald niet het onbelangrijkste is het overleg op het nivo van de onderneming, waar weer zichtbaar moet worden, dat loon winst en werk bij elkaar horen. En dat men gezamenlijk verantwoordelijk is voor de richting van de investeringen, voor de samenstelling van producten, voor het gebruik en misbruik van energie en grondstoffen en voor de vervuiling die men pleegt.

Het is een proces dat je in werking stelt, dat niet van vandaag of morgen gerealiseerd is. Maar als je scherpe veranderingen in de samenleving wilt realiseren, zul je je als overheid moeten verzekeren van de betrokkenheid van mensen en de medewerking van op z'n minst de sociale partners. Het moet de mensen weer duidelijk worden dat ^Ybeslissingen in dit land genomen worden, maar dat zij door hun eigen keuzen in belangrijke mate in staat zijn zelf de kwaliteit van hun samenleving te bepalen.

Het is een uitstekende ontwikkeling dat de vakbeweging in Nederland zich steeds meer bewust wordt dat er een discussie op gang moet komen over de relatie bewapeningsindustrie-werkgelegenheid. Ik ben blij als de vakbeweging er blijk van geeft, dat de problemen waarvoor we staan in hun samenhang opgelost zullen moeten worden. Ik kom dat o.a. tegen bij het CNV-programma: "Om werk en Welzijn" waarin gezegd wordt: "Het is dringend noodzakelijk dat overheid/werkgevers en werknemers in de eerste plaats streven naar een zo breed maatschappelijke overeenstemming over de vele moeilijke vraagstukken die in de komende jaren moeten worden opgelost".

Ik wil besluiten met enkele oproepen. Ik wil de wetenschappers dringend vragen hun werk steeds meer in dienst te stellen van een vreedzame wereld.

Y niet door één
of ander vaak
maatschapp.
spel de

Ik zou een klemmend beroep op de ondernemers willen doen, om naar buiten toe, in hun analyses, verder te komen dan alleen het verhaal dat een daling van de kollektieve lasten de verbetering van het ondernemingsklimaat oplevert.

Tot slot een oproep aan de kiezers. Kies niet uit een soort politieke geloofsovertuiging, maar kies een partij en mensen:

- * die bereid zijn de samenhang in de problemen waarvoor we staan te onderkennen
- * die niet omwille van eventuele regeringsverantwoordelijkheid gaan sjoemelen over kernenergie en kernbewapening.

En tenslotte mensen die menen, dat de weg van werkelijke hoop en verzoening leidt tot een verantwoordelijke maatschappij.

De EVP wil die partij zijn en hoopt dat u die weg mee opgaat.